

پاڌارايرئسى — ۱ مارٽ ۱۹۲۶

جلد : ۵

اوجنچى سنه — نومرو ۵۶

ملى محسوسه

اداره خانه :
باب عالي چاده سفده
اقدام يوردي
انصالنده كي بناده
دايره مخصوصه

صاحب و مديري
محمد مسيح

آبونه شرايطي
سنه لكي ۱۹۲۵
آلتي آيلقي ۱۲۵
فوق العاده نسخا لر
ايچون ۵۰۰ و ۳۰۰
غروشدر

مجموعه من هيئتنتجه
طبعي تذيب ايدلمين
آثار اعاده ايدلمز

هر آيك برنجي داده بشنجي كونهري ميهار، علمي، ادبي، اقتصادي، قتي رسمي مجموعودر

بر خاطره

نه کلن وار ، نه کیدن وار ، نه اسن بر دوزگار ؛
قارا بخت کی قلمده آجیلشده منار
تولومک ونکی خیاله طوطوشمش یانور ،
ب دکل ، بلکه کوکل ، بلکه جهان آلدانور ؛
کلور یادیه سوداله کین کونلرمس ...
شیمدی قلمده قالان شیسه : آتشدن بر ایز !
بوده کافی ... یانام بر ، داما مسعود یاشا سن !
هانی ، برلکده چیقان رسمزک آلتنه بر ،
سنگ عشق کبی بردنبره صاردقه حزن ،
شویله یازشدم اوکون ؛
بر دالده ایکیز کل کبی سوکی آپلنده ،
برکون صولاجق اولسام اگر حسرت النده
عکسکله یانان کوزلرک ونکیده صواسون ،
نا حشره قادار صافلا ، بو بر خاطره اوسون !

بعضا بو جزیر سوزلری یادایت ، بنی سن آک !
تولسم بیله ، تونلرینه روحده کی عجران !

۲۷ / ۲۸ شباط ۱۳۷۶ محمد صبح

دیگر جهتدن مملکت منورلری آراسنده جوق فنا بر
اعتقاد یرلششدو : هیچ بریز دیگرینک مساعیستدن استفاده
ایتمکی ایستمه یز . هبسی کندی کندیه باجمعه جالیشیز . اونک
ایچون تورکجه علمی اثرلری اوقومنی کلفت عد ایدورز . ای
ویا کوتو آرقاداشمک مساعیسی تقدیر و تقیدی فضله بر
یورغوناق کورورز . بواعتاد اجتماعی قوته باغلی اولان علمی
ترقیاته انکیل اولویور . بونک الک کوزول مثالی مثبت علملرک
تورکیه یه ناصیل وکیلر واسطه سیله کیردیکنه ، بوکا عاید نه
یازیلر یازیلش اولاجنه داترناخی هیچ برتدقیقک بولونمامسیدور .
هرکس منسوب اولدینی علمده کندیسینی تورکیاده « نک » بر آدام
اولق اوزره کورور . اسلافی بولونمادیخی سویلر . حالبوکه
ریز یتیشد برهن ، او تدقیقانه سوق ایلین عاملارایچنده محیطلمزی
حسابه قاتمغه مجبوروز . هر کسک مملکتمزده نشر ایتدیک
یکی فکرله افتخار ایلکه حتی واردور . شو قادارکه کندندن
اول او فکره یول آجانلر حقتده حرمت حسی بسله مینلر ،
کندی اثرینک ماضیسی آرمایانلر یادیخی ایشک اهمیتنی مدرک
عد اولونامازلر .
دزاقنون فلسفه تاریخی مدرسی

محمد امین

سیاحت خاطره لرم

۴

استانبولدن حرکت ایتزدن اول بابامه تلغراف چکمشدم .
اوتلده هنوز اودامه یرلشمه مشدمک : ایکی نفر و برده فرك
اورتا یاشلی عالمه سی بنی آلتی ایچین کلیدیر . نه قدار یورغوئدم ..
« ممکن دهکیل بو کون حرکت ایدمه میه حکم و اساساً بر کون
اولسون پوراسنی کزیمک ایترم » دیدم . قادینی بامه برافورق
نفرلر چکیلیدلر ..

نچره نک اوکندیم و جوق دالغیم .. عجبا نه دوشونورم ..؟
بر جوق شیلر بردن فکره محبوم ایدیورلر . هانکیسی دیکله ملی
و هانکیسه جواب ویرملی ..؟ بو ، جوق قاریشیق و وضوح سیز
شیلر آراسنده الک زیاده قارشیمده سسسسیزجه اوطوران قادینک
باشی بنی مشغول ایدیور . بیاض اوستنه سیاه دامالی یرلی
دوقومه چارشافنک اوچلر بنی آرقاسنه آتمش ، شقالرندن اوافاجق ،
اوافاجق بر جوق آتونلر باشلر بنی جیقارتمش و قاشلری چارشافنک
آلتنده .. باقیرونکی یوزی ، سرت جلدی ، و آلمانج کیملری
فضله جه بللی بویوک سیاسی ، چوقور کوزلرله ، تام بر آنادولی
تیبی .. ونکی بلیرسز ایچیه دوداقلی آغزی بر آز بویوک یایوانجه ..
سسسیز و بودالا حالی جامنی صیقور . باری بر آز قونوشسون
دیورم .

— سنک اسمک نه در ؟ ..

— ألیف .. کوچوک خانوم ..

— چارشافکی جیقاوتسا کا . ألیف خاتون ..

— کیشیلر کلزمزکی عجب ؟ ..

نه دیدیکنی پکده آکلایورم .. یوق کلرلر دیورم ..

بلنه صودیقنی چارشافک بر اوجنی چکیور و باشنک باغنی ده

جوزه رک اکلی بویوک بر بارجه دن عارت اولان اورتوسی

جیقاریور ..

— بو چارشافی بویله فصل قوللانئورسک . آرقا کدن

دوشمزنی ؟ ..

— یوخ .. دوشه جه نی واک . آخا ، اوجونی بلیمه

صوخون . سن هاج بویله بوروک [۱] غورمه دوکی ؟ ..

— بن استانبولدن کلورم . اوراده بویله شی کیسزلر ..

— اصصح سن استانبولدن کلیرک هه می ؟ .. باباک بز ،

[۱] بو جوارلرده علی الصوم چارشافه تسمیه ایتدکاری اسم .

تا سېواسدن سنی آلماخ ایچین غونډردی .

سوزلری دها زیاده دیکله میوروم و حیرته باشنه باقیوروم .
ته سنده بیاض معدنی بر تاکیه ، بوتون اطرافدن بر جوق
زنجیرلر صالانیور و بونلرک اوجندهده اوافجق آتونلر وار .
تاکیه نك اوزری انواع رنك طاشلرله دولو و لك اوستندهده
قیرمنی بویوک بر طاش بارلاپور .

— بونه در ؟ دیوروم .

— بتم نشانلیخ غافالیم . . .

— او نه دیمك . . .

— اصصح سن ده هج برشی بیلیموك ، آ كوچوك خانوم .

غافالیمز غوبلی اولوی کی ؟ . . .

— بو قادر اغیر شیئی فصل طاشبورسك ، باشك

آغری میورومی ؟ . . .

— بزده اوکا آوشموش كوچوك خانوم . اونی چیخارمچه

خاستا اولوروك ، یوخسا ، بن یوللرده غوموش غافالیمی ناخارمیدك ؟

باخ اطرفنده نیجه آتون وار . یا ، یوله غارشومزه اشخیلر

چیخیوریدی ، کتدی کتیدی .

آلی باشنه آتدی و بویوک بر اتخارله اونی یوقلادی .

صوكر ابر بوشلق حس ایدر کی اطرافنه دونهرك : هانی هندی دییه

باغیردی . . .

عجائب دیوروم ، بو قادین کلیدی زمان یاننده هندی فلان

یوقدی . بلکه آراهده قالمشدر آلیف خاتون دیدیم . سن کلیدیك

زمان یاننده هندی فلان یوقدی . دها سوزیمی تماملاماشدیمك :

هاح . . . بولدك . . . دییهرك صاحبزادك اوجنه طاقیلان داللی

بریمی یی یاقالادی . آرتق بو دفعه صبر ایدمه یوب قهقهله

کولمك باشلام .

مکرسه ، قادینك هندی دییه آرادینی شی یمیدی ایتمش . .

اونی اوج كوشه یابرق قافالینگ اوزونه آوودتی و اوجلری

بویونك آلتندن خفیفجه باغلادی .

کتدکجه بو قادین دها زیاده خوشمه کیدیور . اونکله

متادبا قونوشبورز . آ کلامادیم یلری سسسسزجه کپوروم .

چوقور کوزلری عصبیله چورهرك « اصصح كوچوك خانوم

سن ده هج برشی بیلیموك ، دیه سین دییه هیچ سسمی

چقارتمیوروم .

— هایدی سنکله شوصامسونك چارشو ، بازوخی کزلمه دیدیم .

— آمان كوچوك خانوم ، هج عورت غیسمی چارشویه
کیده می کی . . . بز غوبیلر یالکز تاخیل [۱] بازارینه کیده روخ
آمه شهرلیر چارشویه هج کیتمز .

— سنك نهك لازم ، دیدم ، بن یاننده اولدقدنصوكر
هر ره کیدرسك . بن جوق بویوك آدم . بكا کیمسه برشی
سویله من . . .

سوزلریمه ایناتاراق اطمشان ايله . . هادی ، کیده نه دیدی .

بکی بیک ییلمده چقالم دیدم و ذیله باصدم . بر دقیقه صوكر

غارصون لیستینی ویرمك ایچین ایجری کیردیك : بو ائشاده

آلیف خاتون جاناوار کورمش کی بر جیقلق قویباراق ، عصبی

برتهالکله آله کن بر اورتوی باشندن آشاغی آتدی .

— ایواه كوچوك خانوم ، سن جوخ یالانچی ایتمشك ،

هانی کیشی کز دییوندی .

اساسا بن اولکلی آکلاماشدیم . مکرسه کیشی ، ارکک

دیمکش . . .

— نه ایسه بر دها کز ، دیدم .

— یوخ . . . یوخ سن یالان سویلیوك ، بن بوروکه صارینان

دیدی . وطیبقی کلیدیك شكاه صیقجه اورتوسنه صاریندی .

و آرقه سنی دونهرك ویردیمک بیکی بكا کوسترمدن ییدی .

ییمکدن صوكر آلیفه برلکده سواقه جیقلق ، اونك بر

تک کوزوندن ماعدا هیچ بر طرفی کوزوکیوردی . و بکاده

تعجیله باقار : — آمن ربوم آمن ، بویله یوزك غوزك آجوخ

اوتاتیموکی ؟ کیشیلر هب سکا باخیو ، دییوردی .

برقاج ساعت دولاشدق . چارشی ، ساعت قوله سی وسارته

یرلری کزدك . سواقده بر جوق استانبول قیافتنده قادیلرله

تصادف ایدیورسده استانبولی اولدقلرنده تردد ایدیوروم .

چونکه اونلرکده یوزلری صیقجه قابلی . بویوک و منتظم اولر ،

مانیفاطورده کالری ، غازینور ، فوطوغرافجیلر وسارته وسارته . .

پوراده هر شی موجود . حالوه بن استانبولدن هیچ جیقه ایدیم

حتی استانبولک بیلهر جوق جهلری بیلیمدیمک ایچین ، آناطولی یی

کندی خیاللریمك شکل و صورتنده تصور ایدیوردم .

اوقودیمیز بو قادر آناطولی جوغرافیارینه رغما بوتصور

تمامیله فکری صامشدی . نه زمان کنیدی آناطولی ده تخیل

ایدرسمه ، خیالم هن اطرافه بر سورور طاووق ، هندی

[۱] بولهای دیمکدر .

الك بويوك ملت

اختيار تاريخ ، معظم اجتماعى انقلاباته شاهد اولان ملتده اسكى مؤسسات واعتيادلك صاييسز انسان لغشلى اوزرينه چوكديكى وقورولان هر يكي بئلك نملارينكده قان پيغريله خر جلاندينى نقل ايدى . فى الحقيقه انقلاب كيرده كيوتن نابولون محارباتنك فرانسز قاتنه نايستز اقلره دوغرى آقق ايچين درين مجرالار قازدينى كونه قدار دورمادن ايشله مشدى . «مارتين لوتيه» ك مملكتنده «طول هانس» ومذهبي حريتك دوسپوتيزمه قارشى حاكيتنى اعلان ايدن «دوفوم» آلمانى (۳۰) سنه خونريز مجادلاته صحنه يابان حربلردن صوكرادركه آنحق قابيل تحقّق بر مفكوره حالى آلايلى . فرانسه ده پروتستانلى نانت فرمانته ايريشه بيلمك ايچين سن بارتلى يانفينده يانمش واسطيرنده دوغرا نمشدى . آيپنين شيه جزيره سنده و كوجوك غولده غنغوى ، وسطاى دره بئلك (رزم) ي يرينه ايتاليان وحدتى تاسيس ايدى بيلمك ايچين (قارونارى) خنجر وقورشونى روماني فتحه كن آيتاللاك اولديرديكى روماليلردن دها آزياتاليان اولدورمه مشدى . خلاصه دها بولكيزه رنجيجه ملتلك قابلي تاريخلى اوزونده كي مشاهدله اجتماعى انقلابلك قيزيل رنگلرينه آليشان برمقد كوزى معاصر تورك جعيتنده عظيم وقايغ وتحويلات كونلرك وآيلرك سريغ فقط ساكن تسلسلى ايچنده براق ، تميز وسسيز آقيشندن دها حيرت انكيز برمنظره كورمهز . بومنظره ده دنياه پك آز ملتله نصيب اولاييلن بركال معناسى مند مجدور . اكر تورك ملتى مادهنى يه ن روح ومعينيتى پارچه لايان حريت كي رعد آسا حمله لرله هيچ يتمه ين برقدردت مذهبى اولديغى دنياه تسليم ايتديرمه مش اولسه ايدى بوتقيرده شيه ايديله بيليردى كه توركلر الكوزل بيكلركه قارشى بيله اجرائى طبعى اولان دآ كسبون ره فله كس = انگلسى انفال « قيلدن حياتى نظاهرات ارامنه سنده مقتدر اولامياحق قدار بورولش بولونما سونلر !..

فقط تورك قاغريله تورك طيارلرينك اوطوموبيله كي قوما ندانه ياي بورويين مجروح شرّك عيى ساعته ازميره كيردكرى كوندن هنوز اوزافلاشمقد . بونك ايچون دنياك باشقه طرفلرند يانفينلر ، قائلر ايفاع ايدن اجتماعى انقلاباتك تورك جعيتنده كي

وقوزلردولدير . ميوله باغچيلرك اوفاجق كوشكرنده كنديمى آلتى تاجتا بالقولرند كوروردم . اورالرده بر فيكتنهك دخى بولونمايغنه اوقدار اميندم كه هر شيشى حتى طوبلو ايكنلر يي بيله تدارك ايدرك كيتمشدم . حالوكه شيمدى كنديمى شكلا استانبوله اولدغه بكرمين منظم بر شهرده كورورك عجب ايدى بوروم . و حقى اولارق كندى كنديمه كولبوروم .

اوتله عودتمزده ساعت آقشامه يافلاشمش و بن ايجه بورولمشدم . قابوده بز آرايه كورويوردم . غارصونه بو ندر ديبوروم . «يولچى كيدىجك» ديبور . نه تحف آرايه ، عجايظه بولرله مى كيدىجك . اوستى و دوت طرفى سياه موشامبا برده لرله قايتمش اوزونجى برشى ويچيندهده هيچ اوطوواجق بر يوق . يوقارى جيقدم ، اودامك پنجره سندن ياقويوردم . برده لرنى آجملر و اوفاجق قابوسندن اوغراشارق صوقدقلىر ياناغى برلشدرمكله مشغوللر . اطرافنه قويدقلىر ياصديقلر و اورتورله عادتا بر قاريولايه بكرمويوردى . بولرله سياحت ايتك ديبورم يا ! غريب بر كوزملك ، ياخوده فنا بر راحتسزلى اولاجق . آرتق آقسام اولبور . كچ وقت بو يولچى عجب زربه كيدىجك ؟..

قارشيدى ريتك شافغيدايارق قاتان بويوك قابوسى : آقسام اولدى ، آقسام ، ديبوردى .

ايشته ، بو كونده تمام اولدى ، بو كونده حسرت ييلنك بر دوكونى جوزدم . آقسام كولكلرله دولش بولوش اودانك سسسزلى و زره بر كوجه مناره سنى و يرن اوت ، برى اشيا لر بكا ، غربت ايلنك حزنى ، كيسه سزلكنى ، هر وقتكندن دها پك چوق درين حس ايتديردى . آه .. استانبول واستانبولده كيلر . سزلى نه قدار كوره جكم كلر . ايچمده كلديكمه بر ندامت حس ايدى بوروم . شوراجقندن دونيور يريمى ؟ ديبورم .

بوصامسونى ده هيچ سومدم . هواى غايت آغير و صولرى چوق فنا . بولوطلرك اوموزمه ييغيلمش كى آغير قلغلىرى حس ايدى بوروم . — يارين مطلقا بوله جيقالم اولمازى آلف خاتون ، ديبورم . هوا بر آز آچيور . غروبك قيرمىزى لكلىر اطرافى ساردىنى زمان بن ، پنجره دن صامسونك كيت كيدى كوزدن سيلين غربت قوقولى اقلرينه داليورم .

سياه باوجى لانان بو بياض لكلىر و ير . ير بليرن دومانلى كولكلر ، جوشغون ده كيزك كوپوكلى دالغلرينه بكره بور ، مجهول بر آل كونه اوزانيور . اوفى ، داغلك آرقه سنه تا اوزاقلره ، اوزاقلره چكبور .